

ODADAN HABERLER

MACARİSTAN'A XARU^WTpİTKİK:*«E?İSİ HAKKIMDA JftPOR

1 ** GİRİŞ

«Sarıştan Maden & Metalürji Cemiyeti B.K.E.)'nin daveti Serîne, Türkiye Maden Mühendisleri Odası lönetyj&rûluh^ seçilen Dr. H. Nejat Gür^SJPİKibank) Ahmet Abony (Etrbank), Sezer Dikmen (M.T.A), Dr. Erdem Karakaş (M.T.A)'tan kurulu dört kişilik bir heyet 7 Temmuz 1971 - 13 Temmuz 1971 tarihleri arasında Macaristan'a bir tetkik gezisi yapmıştır. Geziden edinilen bilgileri ve heyetin tetkik edilen konulara ilişkin görüşlerini kapsayan bir" rapor gnerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına, MXA. Enstitüsü Genef Direktörlüğüne ve Maden Mühendâfêrî Odası Yönetim Kurulu BaşkanJiği'na Kmulmak üzere hazırlanmıştır.

2. GEZİ PROGRAMI

İt 8 Temmuz T971 günü Macaristan Maden vaMetalürji Cemiyetinde bazı önemli madencilik kuruluşlarf temsilcilerinin de katıldığı bir toblanti yapılmıştır. Bu toplantıda cemiyet sekrêieri sayın J. Moharos meslek kuruluşları ile milletlerarası ilişkileri hakkında izahat verdikten sonra heyetemize aşağıdaki gezi programını teklif etmiştir :

- BANYATERV - Maden Etüd-Tesis Enstitüsü _.
- GY,ONGYOS - Linyit İşletmesi
- JviYİRAD-Boksit şletmesi
- AJKAI-Alümina ve Alüminyum Tesisleri
- BUDAPEŞTE'DE - Turistik Gezi

Bu gezi programı kabul edilmiş ve uygulanmıştır.

3. MACARİSTAN BİLİM VE TEKNİK CEMİYETLERİ >EDERÂŞYÖNtf (MrTJLSJ.)

1948 de kurulan Federasyona 26 bilim ve teknik cemtystfi üyedir. Amacı, biivrrrsei, teknik ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmaktır. Bu gaye ile kurslar, kongreler, konferanslar düzenlemekte Technical Life, «Industrial Economy», «Material Handling and Packaging» adlı üç periyodik yayınlanmaktadır.

Federasyon üç yılda bir seçilen yönetim kurulları yönetir. Federasyona bağlı cemiyetlerin toplam üye sayısı 85000 civarındadır.

4. MACARİSTAN MADEN VE METALÜRJİ CEMİYETİ (O.M.B.K.E.)

Cemiyet 1892'de kurulmuştur ve M.T.E. S/İN üyesidir. Metalürji Madencilik, Demir dışı metaller metalürjisi, döküm ve petrol olmak üzere 5 bölüm vardır. Cemiyet; «Foundry»/ «Hungarian Journal of Metallurgy» ve «Hungarian Mining Journal» adlı periyodikleri yayınlamakta, sık, sık kongreler, sîmpozyumlar düzenleyerek bilimsel ve teknik bilgi teatisi için ortam yaratmaktadır. Bu cümleden olarak 2-7 Ekim 1972'de Szekesfehervar'da yapılacak olan «Conference Aluminium 1972»'nin Hazırlık çalışmalarına başlanmış, ilk tanıtma bültenleri dağıtılmıştır.

Dış ilişkilere büyük önem veren cemiyet halen çoğunluğu doğu bloku ülkeleri olmak üzere 18 memleketin maden ve metalürji meslek kuruluşu ile bilimsel ve teknik kooperasyonu halindedir.

Gerek M.T.E.S.Z. gerekse OMSKE heyetimizde güçlü meslek kuruluşları intibasını bırakmıştır. Bu güçlü oluştta önemli madencilik kuruluşlarından büyük ölçüde ilgi ve destek goxmalerinta payv büyüktür kaıutuvdayız.

5. MİLLETLERARASI ALÜMİNYUM O₂ SİT- HİDROKSİT VE BOKSİT ETUDLERİ KOMİTESİ (ICSOBA)

Boksit arama - işletme ve alumina üretimi konusundaki bilimsel ve teknik araştırmaları desteklemek amacıyla 1964'te Zagreb'de kurulan komite hızla gelişmiş, 1969 da Budapeşte'de yapılan genel kurul toplantısına ve fco«Wansa,JŞ-ttevetê **m&m&p--&\$£ Qyé'kstêfc-** mtsttrT'

Aynı toplantıda, alüminyum elektrolizi ile ilgili etüplerinde komitenin çalışma sahasına alınması kabul edilmiş, böylece komitenin tüm alüminyum endüstrisini kapsayan bir kuruluş haline getirilmiştir.

Halen komitenin başkanı, Macaristan Alüminyum Tröstü Başkanı M. G. DOBOS'tır bu nedenle OMKOE 'y^{an}'in çalışmaları daha yakından desteklemekte, organizasyona, yeti üyelerin katılması için çaba harcamaktadır.

İlim aksdemeleri, LfrıversHse^{ro}y^I Okullar, araştırma enstitüleri ettd&triyê!^^ ruluşlar ve şahıslar ICSBO'ya üye olabilirler.

ICSOBA Avuturya Mitli Komitesi 18-10 Ekim 1971'de Leoben'de «Boksit Jeolojisi ve işletmesi» konulu bir tartışma toplantısı düzenlemektedir. Ayrıca 6-8 Haziran 1972'de Çekoslavakya'da yapılması kararlaştırılan Düşük tenörlü boksitlerden alumina üretimi» febnulu milletlerarası kollokyumun hazırlıklarına başlanmıştır.

ICSOBA sekreteri 13. BAYAI, komite hakkındaki açıklamalarından sonra üye kaydedilmek için gerekli formülleri heyetimize vermiştir.

Alüminyum sanayiinin yeni kuruluştaki olduğu memleketimizde de bir millî komite kurularak ICSOBA'ya üye olmanın bize büyük faydalar sağlayacağı kansmdayız. Maden Mühendisleri Odasının bu yönde başladığı çalışmalarına hız vermesi, adı geçen komitenin bilimsel ve teknik faaliyetlerine bir an evvftl katılmamız yeni olduğumuz bir konuda bize çok şey kazandıracaktır.

6. BAMYATERV MADENCİLİK ETUD-TE-[^]İS ENSTİTÜSÜ i i Jk .

8 Temmuz 1971-do|[^]epiJan toplantıda- W-bit edilen progfiag[^]Byannda Banyarvjdail merkezi ziyaret edtti, getSek bu kurulup CM rekse Geological and /Aning.'-[^]ginee», C o i [^] t i c [^] J [^] S f t [^] ^ [^] n d a [^] l

~ ~ BanyaterV,idJlirf@\[^] **tê[^]t[^]em[^]ik** içinde ihtisaslaşmış[^]tfaden işletme\ tesisleri için etüd, yatırım provamı, proje yapttı, bu işletme ve tesisleri fefezat kuran bir |ÉMen- ciik kuruluşudur?""Nrşca linyit işletmeKrine

Burada IMOTIaft .bir filmle genel hatlarıyla Macaristan madenciliği ve Banyaterv'tn çeşitli faaliyetleri tanıtılmışUr. Ayrıca .Ma[^] garistae[^]adencilik dalmtfeki îen[^]ftilni

↑ İtik vetouriterî ger[^]Je[^]îrtifefeJîgefe, Macaristan'ın 14 büyük madencilik kt[^]lu#iîk|n 'stirâkîyWtoiWifeps.iSir sanayii bakanağınal bağlt »r limited [^]şirkettir. Sermayesi 7moJ&JK Forint * dir.%undan iki buçuk y[^] c[^]efk[^]Ban[^]şirkette halen 1510 si çeşitli frai npsJj|Ria-mühendis oir[^]k-iizefe .[^]JİE|J [^] ^ [^] P çalışmaktadır. Bu elemanlarajae-

*t\$g[^]tprçwjTd#firma inşaat ve mekma gibi diğer müSndii|k -kotlarına da kaymıştır.

Ü» üfraitere'de faaliyette bulunmak için şirket büytU? gajjîÉÉt sarftlmetkte elemanları vasıtasıyla dış piyasada iş aramaktadır. Bazı Doğu Almanya firmaları ile ilişkileri olan CEQMÎNCG [^] f e t e F [^] * * * [^] * makinalan bV fif3w3la»a

7. GYONGYOS L ífW[^]4JLjkiWW: [^] ' l ' ' '

Budapeşte'nin = 90 km. kuz[^]yçi#«unda bulunan işletme Macaristan'ın «H,büyük açık işletmesidh*. 1965 de hazırlıkla!» başlanmıştır geçen sene istihsale geçilmiştir.

*• 2 FtaÍat = &J} 22>.

Dasitesi halen 3.000.000 ton/yıl'dır ve 7500.000 ton/yıl'a ftsvsife Canlanmaktadır. İlejlme halen 40%mjigawatJik bir santral kwfemektedir. Jki wÉg; 2sb megawatlik üninin^ila^esiyfe wntxaWjatih sali 1974de t^Jmegawat'a çskarılacaktır.

^ye^en 150 m. yüskfiktfe dan yatak 6-8° eğimlidir, ve 200J)0f.000 ton*rezerv ihtiva-etmektedir. 35-jflfm. lik bir örtü tabakası âltmda 50-70 a/T kalınlıkta 17 linyit tabakası wıevcuttuj^_inyitin ısı değeri 2200^500 ifsfeal, diı^% 45 Su, % 12 küfl ihtiv«fèrriekfedir. Ancak, selektif işletme yapılanVpığından tuvenah^ısil değeri 1500 Kcal'ye dpşmektedir.

İşletmede ikisi istihsafwB^UPdekapajda** olmak üzere üç tane* «Bucket-ladder-exca- , vajor» çalışmaktadır. 1 ton kömür istihsalı k içlr» 5 m³ dekşMî i^klt&ad'r-iilÉÉftl *H-

sal' seviyesinin a dir^Bunun 100x100 m. lik bir grid sistemli jğHOO tane drenaj kuyusu açılmıştır, DakP pada 15 m³ su pompalanmaktadır. jjasitede bu miktar 3öf mVdaK. ya «

£ *.
450'si istihsalde. 200'ü su t ikere bütün* işletmede 1500 Yİ tektiik/eleman çalışmak toêesiniru^ok düşük oluşu yeşjnm idiçümsenemiyecek &as açması işletme için büyük^ Ayrıca proje safhasında örtii iyi etüd edilmeyişi - ku^taşı kaların kum olara* gös Paj güçlükler doğurmakt site düşü^nekh *-Jsâh,, Batim, im éaitÉÉ ^fös^üne alınırsa # tM^ (ur. Ancak, P^Pctedir ve ed dü-fKvjH* trr. İşletmenin Fbfnt/KwH. tir. '

* enerji
8. NYRAD BOKSİT İŞLETMESİ :
>
İşletme Budapeşte'nin = 250 km. güneydoğusunda. Veszprem şehri civarındadır.

Cevherleşme adeseler şeklindedir. = 50 m. aralıklı sondajlarla adeselerin rezervleri ve şekilleri tesbit edilmiştir.

Adeseler birbirlerine olan uzaklıklarına göre gruplandırılmakta 7-8 adese ihtiva eden her grup için (=3-4 milyon ton rezerv) bir istihraç kuyusu açılmaktadır. İşletme bu şekilde 5 istihsal bölgesine ayrılmıştır. Halen bu bölgelerden bir tanesi çalışmakta olup kapasitesi 1600 ton/gün'dür.

Boksit ceplerinde, tazyikli hava ile çalışan Atlas Copco 310 loderleri ile ve 6 m. lik dilimler halinde istihsal yapılmaktadır.

Ocak içi nakliyatı boksit ceplerinde vagonetler ve konveyörlerle, ceplerden ana nakliyat galerisine eğik büzler yoluyla, ana nakliyat galerisinde dizel lokomotiflerle yapılmaktadır. İşletmede 10 mühendis, 30 yardımcı teknik eleman ve 400 işçi çalışmaktadır. İşarWroèèii £ fon'dur. Su tahliyesi bu „-> cS?ÜBJSİk problem olarak ortaya çık;rr, Bilpıföeta her istihsal bölgesi için su wêsp müsfaktt olarak ele alınmış fakat n sağlanamamıştır. Sonra, butun işletme bölgesini yeraltı suyu seviyesini istihsal seviyesi altına düşürmek üzere 30 tane su tahliye kuyusu açılmış büyük kapasiteli pctaipalar kullanılarak başarıya ulaşılmıştır. Su tahliye masrafları 100-120 Forint/ton. boksittir. İlgililer tahliye edilen suyun iyi evsafılı bir içme suyu olduğunu, bu suyun civar bdrediyelere satılarak masrafın bir kısmının karşılanması için çalışmalar yapıldığını belirtmişlerdir.

Cevher istihsal maliyeti oldukça yüksektir. (300 Forint/ton). Fakat alüminyum hidr^Sfcsit olarak Gibsit ve Bohmit ihtiva eden Boksitin kalitesi oldukça iyi, modülü 10 civarındadır. Kapalı işletmeden yüksek maliyetle tstihsaf edilen bu boksit civarındaki bir açık İşletmeden düşük maliyetle istihsal edilen düşük evsafılı bir boksitle harmanlanarak 7-8 modüllü bir cevher halinde satılmaktadır.

9. «AJKA» ALÜMİNA VE ALÜMİNYUM TESİSLERİ :

Tesisler Balaton gölünün kuzeyinde, Veszprem şehri civarındadır. 1943 de yılda

20.000 ton alumina, 10.000 ton alüminyum kapasite ile kurulan tesisler sonradan tevsii edilerek yılda 250,000 ton alümina, 20.000 ton alüminyum kapasiteye çıkarılmıştır. Halen yeni bir tevsii projesi gerçekleştirilmektedir. Aluterv tarafından yapılan ve 1967de başlanan bu proje ile alumina tesisine 240.000 ton/yıl kapasiteli bir ilâve yapılmaktadır. İlâve tesisin montajı ileri bir safhadadır. Bu yıl içinde yarı kapasite ile faaliyete geçecek gelecek yıl tam kapasiteye ulaşacaktır.

Tesis için gerekli makina ve teçhizat çeşitli memleketlerden ithal edilmiştir. «Bazı Macar patentleri ile takviye edilmiş oterak» Bayer prosesi uygulanacaktır. Tevsii pfojesi yatırım tutarının 2.1 Milyon Forint ok ifade edilmiştir.

Halen çalışan tesisler için kostik Batı Avrupa'dan ithal edilmekte, kısmen batı, kısmen sıvı olarak kullanılmaktadır. Kriyplit ise Rusya ve Batı Avrupalardan ithaf edilmektedir. Yan Orunlarajj?^5alyum, Vanadyum sodyum kartj||ıafeide edilmektedir. £

10-13.7J971 günü «Macaristan Ma ve MetalurjiMÇifriyeti» (OMBKE) de yapılan nihai toplantıdamürk ve-Macaxisjan Maden Mühendisleri Odasfcarasınjfa? bizlerin daveti ile fiilî safhaya intıfel • etmiş.^plan karşılıklı işbirliğinin devamı kolsunda bir p^tokol tesbit edilmiştir. """"

^famızın Ulusıgrarası sahada da>J'yerini Tması TSfcRysundJ ziyaretimizin ilk aşamayı teşkil etmiş olmasını dileriz.

ÜYELERİMİZE DUYURU

ODA AİDATLARINI ÖDEMEYEN ÜYELERİMİZİN SAYISI İHER GEÇEİ GÜN ARTMAKTADIR. AYRICA BAZI ÜYELERİMİZDE ADRES BİLDİ RMİ MEKLE AİDAT İŞİNİ ZORLAŞTIRMADIRLAR.

ÜYELERİMİZDEN AİDATLARINI EN KISA ZAMANDA VE MUNTAZ/ MAN ÖDEMELERİNİ RİCA EDERİZ. AKSI HALDE KANUN"VE TÜZÜK* tf KÜMLERİ UYARINCA HAREKET EDECEĞİMİZİ BİLDİRİRİZ.

SAYGILARIMIZLA,
YÖNETİM KURULU